

ДОБАР ПРИМЕР ЕКОЛОШКЕ ЗАШТИТЕ У ОКВИРУ ПРОЈЕКТА ХИДРОЕЛЕКТРАНЕ - НА ПРИМЕРУ ПРОЈЕКТА САНАЦИЈЕ И ДОГРАДЊЕ МРИЈЕСТИЛИШТА У ФОЧИ -

Сведоци смо чињенице да су у новије време еколошки делови пројеката свих хидротехничких објеката постали изузетно важни делови техничке документације и да од њих све више зависи и изводљивост читавог пројекта. Разумљиво, делови пројеката који се односе на разне видове еколошке заштите не раде се да би се постигла формална сагласност и проходност пројекта, већ је то једна од најважнијих цивилизацијских обавеза коју има друштво при свим хидрограђевинским активностима на рекама: да се пројектним решењем обезбеде услове не само за опстанак, већ и за несметан развој водених екосистема и у условима изграђених хидротехничких система. Имајући то у виду, Редакција је замолила Завод за водопривреду из Бијељине да сажето прикаже један само наизглед мали пројекат реконструкције и доградње мрестилишта у Фочи, који ће се реализовати као значајна подршка пројекту "Горња Дрина". Пројекат реализују поменути Завод и Енергопројект – Хидроинжењеринг а.д. из Београда, а финансира „ХЕС Горња Дрина“. Уредништво захваљује поменутима организацијама на разумевању потребе да се шири хидротехничка јавност упозна са таквим важним елементима интегралних хидротехничких система. Уредништво часописа "Водопривреда"

*

Слив Горње Дрине има веома значајан неискоришћен хидропотенцијал, па се из тог разлога изградња хидроелектрана на горњем току Дрине у свим стратешким планским документима третира као највреднији развојни пројекат тог дијела Републике Српске.

АД „Електропривреда Србије“ и МХ „Електропривреда Републике Српске“ су у оквиру привредног субјекта "ХЕС Горња Дрина" д.о.о. покренуле иницијативу за израду техничке документације и изградњу хидроелектрана на Горњој Дрини, ХЕ „Бук Бијела“, ХЕ „Фоча“ и ХЕ „Паунци“ за које су прибављене еколошке дозволе које издаје Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске.

Изградњом хидроелектрана на ријеци Дрини, пореметиће се континуитет животног простора за поједине рибље врсте дуж ријечног тока, онемогућавањем њихове слободне миграције. Кључни утицај је формирање препреке у ријечном кориту и будућа акумулација, чиме се спречава размножавање риба, нарочито аутохтоних ендемских врста, каква је младица (*Hucho hucho*).

Према Еколошкој дозволи изdatoј за ХЕ "Бук Бијела" неопходно је примјенити мјере ублажавања негативних утицаја за заштиту флоре и фауне која се између осталог односи и на реконструкцију и доградњу постојећег мрестилишта како би се исто користило за мрјест младнице, поточне пастрмке и евентуално других салмонида, а у сврху порибљавања ријеке Дрине и околних притока.

На територији општине Фоча, непосредно узводно од ушћа ријеке Бјелаве у ријеку Дрину, почетком 90-их година прошлог вијека, започета је изградња мрестилишта са припадајућим објектима за производњу и узгој рибље млађи (слика 1.). С обзиром да је прошло више од 30 година, поред објеката који нису изведени (водозахват и пумпна станица на ријеци Дрини, филтрациона станица, ...) изграђени објекти, без одржавања, су претрпјели значајну штету, па је потребно извршити темељну реконструкцију и доградњу у технолошкој, грађевинској, а посебно у машинској и електро фази које је пројектним рјешењима потребно довести на ниво тренутног развоја опреме и могућностима одговарајућег управљања овим системом.

Слика 1. Постојеће стање мрестилишта (Архива Завода за водопривреду, јун 2023. године)

Рибогојилиште је предвиђено као пуносистемско, са потпуним процесом производње, од мријеста матица, инкубације икре, до добијања конзумне величине рибе (слика 2.).

Поред производње млађи младице аутохтоне врсте у реконструисаном и дограђеном рибогојилишту, предвиђена је производња млађи поточне пастрмке и одређена количина конзумне рибе за комерцијалну употребу.

Очекивани параметри производње према усвојеним капацитетима објеката су следећи:

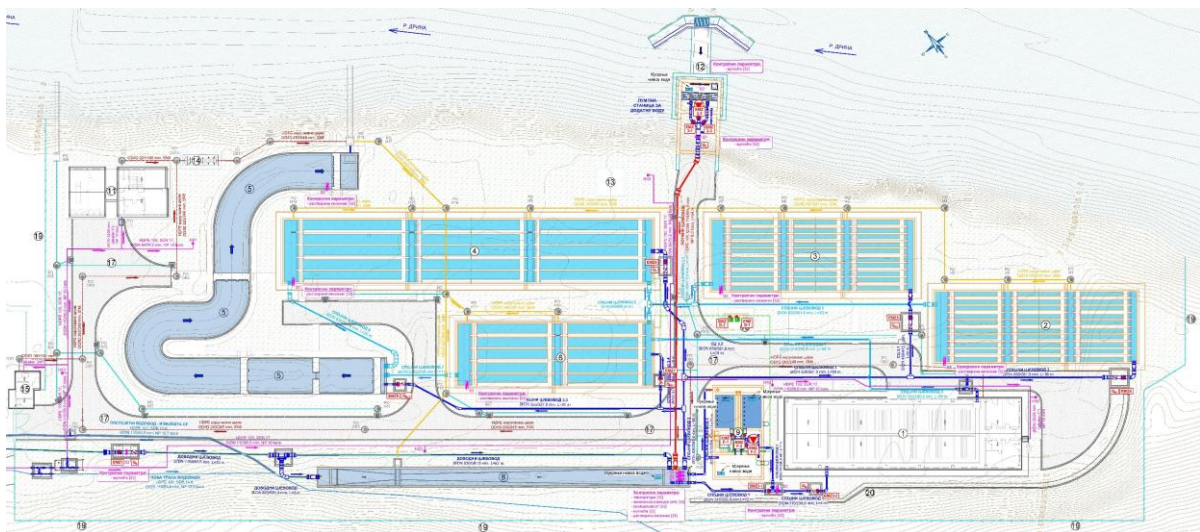
- Доток воде 500 L/s, за максимални производни капацитет, који се обезбјеђује из ријеке Бјелаве и алтернативно из ријеке Дрине,
- Мријестилишни капацитет инкубације до 2.000.000 комада икре,
- Мријестилишни капацитет узгоја до 1.000.000 ларви у млађи до 3 мјесеца старости,
- Растилишни капацитет узгоја до 500.000 комада млађи величине 12-13 cm,
- Производња 20.000 kg конзумне рибе.

На основу усвојених производних капацитета и намјене производње наведених риблих врста јасно је да ће ово мријестилиште бити јединствено у региону, поред тога што ће имати огромно тржиште, омогућиће очување и увећање риблиг фонда одговарајуће генетике која је специфична за ово подручје.

Уважавајући наведено, треба напоменути да технолошки процес узгоја млађи захтијева велику пажњу по основу квалитета и довољних количина воде, па су на водозахватима и у склопу објеката мријестилишта предвиђена одговарајућа “on line” мјерења, а планирана је уградња опреме на електромоторни погон (слика 2).

Мријестилиште се састоји из следећих објеката: таложнице, гравитационих филтера, растилишних базена, објеката товилишта, базена за матично јато младице и поточне пастрмке, те водозавхата са ријеке Бјелаве и водозавхата са пумпном станицом са ријеке Дрине. Поред ових објеката, ту су и пратећи садржаји, портирница, управна зграда, систем дистрибуције технолошке воде и питке воде, али и постројење за пречишћавање отпадних вода.

Објекти са значајном мјереном и хидромашинском опремом омогућују да режим рада мријестилишта буде аутоматски, преко система SCADA, како би се избјегли сви ризици који су негативни по риблиу млађ (мутноћа, мање вриједности раствореног кисеоника и сл).

Слика 2. Диспозиција реконструисаног и дограђеног мријестилишта

Довод воде до мријестилишта је гравитационим захватом из ријеке Бјелаве или захватом из ријеке Дрине са пумпном станицом, уколико у Бјелави нема довољних количина воде. Такође, када су у Бјелави и Дрини замућења већа од дозвољених уводи се филтрација воде у објекту гравитационих филтера, како би се у потпуности остварили услови планираног технолошког циклуса. Све наведено показује настојања инвеститора „ХЕС Горња Дрина“ да обезбједи активно учешће и потпун еколошки допринос који ће бити одговарајућа подршка развоју планираних хидроенергетских објеката на Горњој Дрини.

Са циљем стављања овог објекта у пуну функционалност, на изради пројектне документације за реконструкцију, санацију и доградњу мријестилишта ангажован је Конзорцијум који чине „Завод за водопривреду“ д.о.о. Бијељина и „Енергопројект Хидроинжењеринг“ а.д. Београд.

Планирани рок за завршетак Актуелизације Главног пројекта је децембар 2023. године.

Инвеститор и Пројектни конзорцијум